

בורר [ב']

**בשיעור הקודם למדנו את הגדרים של בורר ע"פ סוגיית הגמרא,
בשיעור זה נעסוק בסוג הדברים שבהם יש בעיית ברירה ובהגדרת
תערובת.**

- א. ברירה בדברים שאינם אוכל: שבת עד: "אמר רבא האי מאן דעבד חביתא וכו'", "אמר אביי האי מאן דעבד חלתא וכו'", וברש"י שם; ט"ז, שי"ט, ס"ק יב; מ"ב ס"ק טו.
- ברירת סכו"ם, בגדים וכד': אור שמח, שבת פ"ח הי"א; ערוך השולחן, שי"ט, ח-ט; שביתת השבת, בורר, יג (ובבאר רחובות שם); שו"ת ציץ אליעזר ח"ב סימן ל"ה; שו"ת יביע אומר ח"ה סימן ל"א; שש"כ, ג', כז, סח, סט, עח-פד.
- ב. הגדרת תערובת: פרט לנאמר בעניין זה באות הקודמת - רמ"א, שי"ט, ג; בה"ל ד"ה לאכול מיד, באמצעו "ויותר נראה דאפילו איסור דרבנן לא שייך"; מ"ב ס"ק נה וס"ק סב; אגלי טל, בורר י; שו"ת אג"מ ח"ד סימן ע"ד, ו בעניין בורר; שו"ת אז נדברו ח"ד סימן כ"א; שש"כ, ג, מו-מז. ברירה בלח: באר היטב שי"ט ס"ק ב (ובמקורות שהבאנו בדף הקודם בעניין הוצאת פסולת עם מעט אוכל).

ט"ז אורח חיים סימן שיט ס"ק יב

(יב) (פמ"ג) שהחלמון יורד למטה. - בטור כ' וז"ל לא חשיב כבורר שהחלבון והחלמון שניהם אוכלין הם ואין נותנין אותו לתוכו אלא לתקן מראה החרדל הלכך לא חשיב כבורר אוכל מתוך הפסולת עכ"ל. יש בזה יתור ל' דודאי שניהם הם אוכלים ואין כאן פסולת אלא אוכל מתוך אוכל וע"כ הם מין א' דאל"כ היה לנו לאסור מטעם ב' מינים אף על פי ששניהם אוכל ולפי מש"ל בס"י זה בדעת הטור דאף באוכל מתוך אוכל אפי' במין א' שייך ברירה דהיינו מה שרוצה לאכול עתה הוא אוכל ומה שנשאר קרוי פסולת ניהא כאן דל"ת כיון שהוא רוצ' לאכול החלמון ממילא נשאר על החלבון שם פסולת לזה כ' דלא יאכל החלמון תיכף אלא נותנו לתת מראה על החרדל שיש כבר שם ונמצא שגם החלבון הוא אוכל כמו החלמון ומזה נסתייע לדברינו דלעיל לפי הנלע"ד: בפרק כ"ג כתבו התו' היו לפניו ב' מיני אוכלים גרסי' כו' עכ"ל ונרא' לכאורה דר"ל דאין שייך ברירה אלא במידי דאוכל אבל בשאר דברים כגון לברור כלי מתוך כליים אין שייך בזה איסור בריר' וכ"מ מכל הנזכ' באיסור בורר נקטוה במידי דאכילה וע"כ לא נקט התנא סתם היו לפניו ב' מינים אלא אוכלים דוקא. אלא דאיתא בגמ' אח"כ שם אמר רבא האי מאן דעביד חביצה /חביתא/ חייב משום ד' הטאות וחשיב רש"י בורר ביניה' דהיינו בורר הצרור' הגסות מתוכן כו'. וא"כ צ"ל הא דכתבו התו' מיני אוכלין גרסי' לרבנותא דאפי' באוכל מתוך אוכל אמרינן דהנשאר הוה פסולת:

משנה ברורה סימן שיט ס"ק טו

(טו) לא מקרי ברירה - אם לא שקצת מהם אינם טובים כ"כ כמו חתיכות האחרים כגון שנקדחו מכת הבישול איזה חתיכות דגים ורוצה לברור אותן שלא נקדחו או שאיזה חתיכות דגים היו מדג חי ואיזה מדג מת ורוצה לברור אלו מאלו בכל זה אפילו במין אחד שייך ברירה וצריך לברור זה שרוצה לאכול עכשיו ודמי ממש לעלין מעופשין בס"א. ותפוחים חמוצים ומתוקים מסתפק הפמ"ג אי מקרי מין אחד אם לא ואם מחמת חמיצותו אין ראוי לאכול הוה בודאי דומה לפסולת ויש בזה משום איסור ברירה ואפי' נאכלים ע"י הדחק יש בזה איסור מדרבנן ודמי לעלין מעופשין הנ"ל בס"א. והנה הט"ד מחמיר אפילו במין אחד שלא יברור אלא אותו שרוצה לאכול עתה או שיקח סתם מן הבא בידו להניח לסעודה אחרת לא דרך ברירה אבל הרבה אחרונים חלקו עליו והסכימו עם הרמ"א שפסק כה"ד. ודע דבשר צלי ומבושל מקרי ב' מינים לענין זה וכ"ש בשר של מיני עופות מחולקין וע"כ צריכין ליהדר בסעודות גדולות שמונחים כמה מיני עופות יחד ובוררין להניח למוצאי שבת שיבררו אלו שרוצין לאכול עכשיו ולא להיפוך. כתבו האחרונים דה"ה בכל דבר כשהם שני מינים כגון כלים ובגדים שייך ברירה וע"כ צריך לברור זה המין שרוצה ליטול עכשיו והשאר ישארו על מקומם ולא להיפוך ואפשר דאם תלוים כמה בגדים על הכותל ומחפש אחר בגדו שרוצה עכשיו ללבשו ועי"ז מוכרח לסלק מתחלה כל שאר הבגדים לא הוי בכלל בורר וכן אם מונחים בקערה כמה מינים יחד זה על זה והמין שרוצה לאכול מונח למטה ומסלק אלו שמונחין למעלה כדי שיוכל להגיע להמין שלמטה וליטלו לא הוי בכלל בורר ועיין בבה"ל:

אור שמח הלכות שבת פרק ח הלכה יא

[יא] דע דבורר גדרו הוא בדבר הבלול יחד ומשתמש כשהוא בלול, בזה אם בורר מאתו פסולת מתוך האוכל, או בשני מינים, הוי בורר, והוי מלאכה, אבל בדבר שאינו בלול לא שייך בורר, וזהו שמעורר הירושלמי (שבת פ"ז ה"ב) רמונים מגו רמונין, מעתה אפילו בני נשא מגו בני נשא, פירוש דאינן בלולים, ולפי זה בורר כלי מתוך כלי, דאטו משתמש כשהן בלולים, הלא בכל קערה משתמש בפ"ע לא שייך בהו בורר, אלא שהטורי זהב כתב דבורר הוי לא במאכל לתורה, רק בעץ ומתכות ג"כ, והביא ע"ז מדברי רש"י (שבת עב, ב ד"ה חייב אחת עשרה) גבי חלתא דבורר קנים יפות חייב, ושם יכול לעשות כשהן בלולין, וזה כתב הט"ז סימן שי"ט ס"ק י"ב, בדברי התוס' (שם עד, א ד"ה היו) נראה דדוקא באוכלים הוי בורר, ולא כלים, והביא דברי רש"י, וממה שפלטא קולמוסו כלים הביאו המחברים הבאים אחריו דגם בכלי איכא בורר, וטעו בזה, דבמלאכת בורר צריך שיהא בלול, ואין זה לא בכלים ולא בבגדים, אלא שמאכל לאו דוקא וכמו שביארנו.

ערוך השולחן אורח חיים סימן שיט

סעיף ח - ולפ"ז יש לשאול שאלה גדולה דאיך מצאנו ידינו ורגלינו בכמה דברים כגון שמונחים מעורבים כפות ומזלגות וסכינים ואנו צריכים כעת לסכינים ובוררים הסכינים מביניהם או הכפות או המזלגות וכן כשתלוים הרבה בגדים על הכותל ונצרך לשנים ושלשה בגדים ונוטלין מהכותל כל הבגדים ובוררין הבגדים הצריכים והשאר תולין על הכותל בחזרה וכן אם היו מונחים הרבה ספרים מעורבין זה על גבי זה וצריך כעת לאיזה ספרים ובוררין ונוטלין וכן על השלחן אצל העשירים יש כמה מיני קערות קטנות וגדולות ולכל מאכל בוררין קערות שונות וכיוצא בזה כמה עניינים ואם יש ברירה בכל דבר לא מצאנו ידינו ורגלינו בהרבה עניינים:

סעיף ט - ותשובת דבר זה משני פנים האחד בדבר הניכר הרבה לעין הרואה לא שייך לומר בזה ברירה שאין זה ברירה אלא נטילה בעלמא וכל אלו הדברים שחשבנו הם נראים לעין כמו בבגדים וכלים וספרים כמובן ואין לומר הא גם שני מיני פירות נראים לעין כמו תאנים וענבים דאינו כן דמתוך קטנותן וריבויין צריכין לברור זה מזה משא"כ בבגדים וכלים וספרים והשני שהרי יתבאר דבשעת האכילה יכול ליטול אוכל מתוך הפסולת ולאכול שאין זה דרך ברירה ודרך האכילה בכך וממילא דבכל הדברים שאנו צריכין כעת ללבוש הבגדים ולהשתמש בהכלים וללמוד בהספרים הוי כשעת אכילה ולא שייך בזה ברירה [ובוודאי לברור ספרים זה מזה כדי להעמידן על מקומן או בגדים זה מזה כדי לתלותן וכן בכלים אין היתר לטעם זה אבל לטעם הראשון אין איסור בדבר ויש לעיין בזה ודו"ק]:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיט סעיף ג

היו לפניו שני מיני אוכלים מעורבים, בורר אחד מאחד ומניח (השני כדי) לאכול מיד. הגה: ושני מיני דגים מיקרי שני מיני אוכלים ואסור לברור א' מחבירו אלא בידו, כדי לאכלן מיד, אף על פי שהחתיכות גדולות וכל אחת נכרת בפני עצמה. אבל כל שהוא מין א', אף על פי שבורר חתיכות גדולות מתוך קטנות, לא מיקרי ברירה. ואפילו היו שני מינים ובורר משניהם ביחד הגדולות מתוך הקטנות או להיפך, שרי הואיל ואינו בורר מין אחד מתוך חברו (תרומת הדשן סי' נ"ז). ואם בירר והניח לאחר זמן אפי' לבו ביום, כגון שביירר שחרית לאכול בין הערבים, חייב.

ביאור הלכה סימן שיט סעיף ג

ויותר נראה דאפילו איסור דרבנן לא שייך בזה וגם אפילו למ"ד משאצ"ל חייב ג"כ יהיה מותר בזה וכדמשמע לשון הרמב"ם והשו"ע דקאמר היו לפניו וכו' מעורבים משמע אבל אינן מעורבים לא שייך שם בורר במה שמסלק מין אחד מחבירו ואפילו אם תרצה לדחוק ולומר דבמה שאינו מסודר כל מין בפ"ע הוא בכלל מעורבין ושייך בזה שם ברירה מ"מ נראה דאין להחמיר בזה רק כשמסלקו מלמעלה ודעתו בברירתו כדי להניחו לאח"כ דאז אם הוא בכלל ברירה נוכל לומר דמקרי מלאכה וגם מלאכה הצריכה לגופה כיון דבהסרתו מכינו אלאח"כ לא שנא אם מכינו על יום זה או על יום אחר אבל אם אינו חושב אודותו כלל רק שרוצה להסירו כדי להגיע למין שלמטה ממנו זה לא הוי בכלל בורר כלל ודומיא דמה שפסק השו"ע לעיל בסימן שט"ז ס"ז לענין צידת נחש דאם מתעסק שלא ישכנו מותר והוא אפילו להרמב"ם דס"ל דמשאצ"ל חייב וכמו שכתבו המפרשים הטעם כיון שאינו רוצה בעצם הצידה רק כדי להפרידו מעליו לא הוי בכלל מלאכה דאורייתא וה"נ בענינו שרוצה לסלקו רק כדי להגיע למין שלמטה ממנו ולענין פסולת מתוך אוכל שאני שמתיפה האוכל ע"י ברירתו משא"כ בזה שאינו מתיפה המין שלמטה ע"י ורק משום עצם הברירה שבורר כל מין מחבירו וזה לא שייך בזה וכמו שכתבנו ראייה מצידת נחש ואף דשם יש כמה פוסקים דפליגי שם אהרמב"ם וס"ל דעיקר הטעם הוא משום דמשאצ"ל פטור א"כ בענינו ג"כ נאמר כן דהיא עכ"פ מלאכה שאצ"ל כיון שאינו מתיפה המין שלמטה ע"י ואינו רוצה ג"כ בברירת המין שלמעלה בעצם רק כדי לסלקו ולהגיע למין שלמטה ממנו ואף דשם יש עכ"פ איסור מדרבנן ורק משום דבמקום הזיקא לא גזרו התירו מ"מ נראה דבענינו אין להחמיר בזה דהתה"ד גופא מצדד מתחלה להקל אפילו כשנתערבו יחד היטב והוא רוצה לברור כדי להניחו לאחר זמן ומשום דלא שייך שם בורר היכא דכל מין ניכר בפ"ע ולא החמיר בזה לבסוף רק מטעם חשש חיוב ע"ש וכיון דביררנו בענינו דלית בזה חיובא בכל גווי נראה דאין להחמיר בדבר:

משנה ברורה סימן שיט ס"ק נה

(נה) שהוא בורר - ומיירי שרוצה לשתות לאחר זמן דאם בדעתו לשתותו לאלתר הלא קי"ל דאוכל מתוך פסולת כשבוררם שלא ע"י כלי מותר אם בדעתו לאכול מיד וכאן אף שמערה מכלי לכלי מ"מ עיקר הברירה נעשה על ידי ידיו ואם נתן קיסמין בפני הכלי שמערה בתוכו כדי שיסתנן היטב בזה אפילו לאלתר אסור אם אינו מפסיק כשמתחילין הניצוצות לירד משם דחשיב כבורר ע"י כלי. ואסור לשפוך השומן מן הרוטב ואפי' אם לא יסירם בכף אלא ישפוך בהכלי עצמה דהוה כבורר ביד ולא בכלי וכנ"ל מ"מ אסור דהשומן מקרי פסולת לגבי הרוטב אם אינו רוצה לאכול השומן לאלתר ופסולת מתוך האוכל אסור אף אם רוצה לאכול האוכל לאלתר כמ"כ בריש הסימן ואם שפך ביחד עם השומן גם מקצת מן הרוטב שרי [אחרונים]:

משנה ברורה סימן שיט ס"ק סב

(סב) פ"י שמוציא וכו' - וכן הלוקח חלב ונותן בו קיבה או שאר מיני חימוץ כדי לחבצו או העושה כמין כלי גמי ונותן הקום בתוכו ומי החלב נוטפין כ"ז בכלל מחבץ שהוא תולדה דבורר ואסור אפילו ע"י א"י וכן הקולט שומן הצף ע"פ החלב [שקורין סמעטענע] גם זה הוא בכלל בורר ע"כ יזהר שכשיגיע סמוך לחלב יניח קצת עם החלב ואז שרי וכמ"ש סי"ד וה"ה להיפוך שיטול קצת מן החלב עם השומן הזה [אבל ליקח השומן בצמצום אסור אפילו דעתו לאכול לאלתר שהרי הוא לוקח בכף] וכ"ז דוקא כשצריך לאכול בשבת דאל"כ הוי כמכין משבת לחול ואם א"צ לו רק שחושש שיפסד ויתקלקל מותר לעשות ע"י א"י כשאינו בורר בצמצום וכנ"ל דההכנה לחול הוא איסור מדברי סופרים ומותר ע"י א"י במקום פסידא וכמ"ש סימן ש"ז ס"ה:

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן עד

(ו) האם מותר ליתן חמאה על דבר גוש חם בכלי שני. תשובה: הנה חמאה במדינה זו שנעשה מחלב שמבשלין תחלה שנקרא פעסטערייזער /פיסטור/ אם היה במדת יד סולדת הרי נעשה החמאה מחלב מבושל ומכיון שנקרש הוא כדבר יבש שאין בו משום בשול שוב, כמפורש במג"א סק"מ לענין שומן שנקרש דנעשה עתה יבש ואין בו שוב משום בשול ואף שנמוח ונעשה לח לא איכפת לן כדפי' בלבו"ש וכן הוא במ"ב ס"ק ק', וממש כן הוא החמאה במדינה זו. אבל אם הוא פחות מיד סולדת יש לאסור דהא לא נתבשל מעולם, ומכיון שכפי הנשמע איכא מי שהחום הוא מדת ק"ס או מדת קס"ח, הנה לפ"מ שבדקנו בעצמנו מדת ק"ס הוא ודאי יד סולדת ומותר (עי' לעיל ס"ק ג') ואם נמצא גם פחות מק"ס הוא ספק.